

Rapport

I&O-zetelpeiling, januari 2021

VVD blijft de grootste; PvdA en PVV leveren iets in; JA21 op 2 zetels

Januari peiling I&O Research

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Datum

januari 2020

Auteurs

Milan Driessen
Peter Kanne

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Belangrijkste uitkomsten	4
1 Zetelpeiling	8
1.1 VVD grootste; PvdA min twee; JA21 nieuw op twee zetels	8
1.1.1 PvdA verliest vooral door toeslagenaffaire en de rol van Asscher	10
1.1.2 JA21 als “realistisch alternatief” voor FvD en PVV	11
1.2 Partij van tweede (of derde) voorkeur	12
1.3 PvdA-kiezers wijken uit naar GL en SP of zweven	13
2 Tevredenheid kabinet-Rutte III	14
2.1 Tevredenheid met kabinet Rutte III stabiel hoog	14
3 Toeslagenaffaire	16
3.1 Ruim 70 procent kiezers wil consequenties na eindrapport	16
3.2 Consequenties: ontslag voor bewindslieden en ambtenaren	16
3.3 Vooral van Asscher en Wiebes wordt verwacht dat ze aftreden	17
3.4 Achterban coalitiepartijen vindt aftreden kabinet niet nodig	18
3.5 Kunnen afgetreden politici lijsttrekker zijn?	19
3.6 Bijna 1 op 5 PvdA-stemmers vindt dat Asscher moet aftreden	20
4 Onderzoeksverantwoording	21

Belangrijkste uitkomsten

VVD blijft de grootste; PvdA en PVV leveren elk 2 zetels in; JA21 op 2 zetels

De VVD blijft met stip op één staan in de I&O Research zetelpeiling: net als in december komen ze op 43 zetels. De voorsprong op de virtuele nummer twee – de PVV – bedraagt maar liefst 23 zetels. Ten opzichte van vorige maand verliest de PVV twee zetels (van 22 naar 20). De PvdA verliest twee zetels en gaat van 13 naar 11 zetels, met name door hun rol in de toeslagenaffaire.

De nieuwe partij JA21 van Joost Eerdmans en Annabel Nanninga komt in de I&O-peiling binnen met 2 zetels.

Andere (nieuwe) partijen¹ komen vooralsnog niet boven de kiesdrempel uit.

Tabel 1 - I&O Zetelpeiling januari 2021

	UITSLAG	PEILING				VERSCHIL	
		TK 2017	12 okt 2020	16 nov 2020	15 dec 2020	11 jan 2021	t.o.v. dec
VVD	33	42	44	43	43	0	+10
PVV	20	19	21	22	20	-2	0
CDA	19	14	13	19	18	-1	-1
D66	19	14	13	13	13	0	-6
GroenLinks	14	14	13	12	13	+1	-1
SP	14	9	10	9	10	+1	-4
PvdA	9	13	13	13	11	-2	+2
ChristenUnie	5	7	7	6	7	+1	+2
PvdD	5	5	4	4	4	0	-1
50Plus	4	1	1	1	1	0	-3
SGP	3	3	3	3	3	0	0
DENK	3	2	2	1	1	0	-2
FvD	2	7	6	4	4	0	+2
JA21	-	-	-	-	2	+2	+2
Totaal	150	150	150	150	150		

Kiezers twijfelen over PvdA vanwege Asscher en Toeslagenaffaire

Zeven op de tien PvdA-kiezers uit december zeggen op dit moment opnieuw voor de PvdA te kiezen (72%). De PvdA verliest met name stemmen aan GroenLinks en SP. Ook zegt 9 procent van de PvdA-kiezers uit december dat ze het nu nog niet weten. De toeslagenaffaire en de rol van Lodewijk Asscher hierin is de belangrijkste reden om over te stappen of het nu even niet te weten. Een kiezer die nu voor GroenLinks kiest en vorige maand voor de PvdA:

“Ik had persoonlijk liever gezien dat Asscher was afgetreden. Door de kindertoeslagaffaire voel ik me er niet gemakkelijk bij als hij partijleider is.”

¹ We hanteren de vuistregel dat een nieuwe partij bij de ‘anders, namelijk’ open antwoordcategorie dermate vaak genoemd wordt dat ze goed is voor een halve zetel (0,35%). Als dat zo is wordt de partij in de volgende peiling opgenomen als aparte antwoordcategorie. Dat is nog bij geen partij het geval. BIJ1 komt in de buurt.

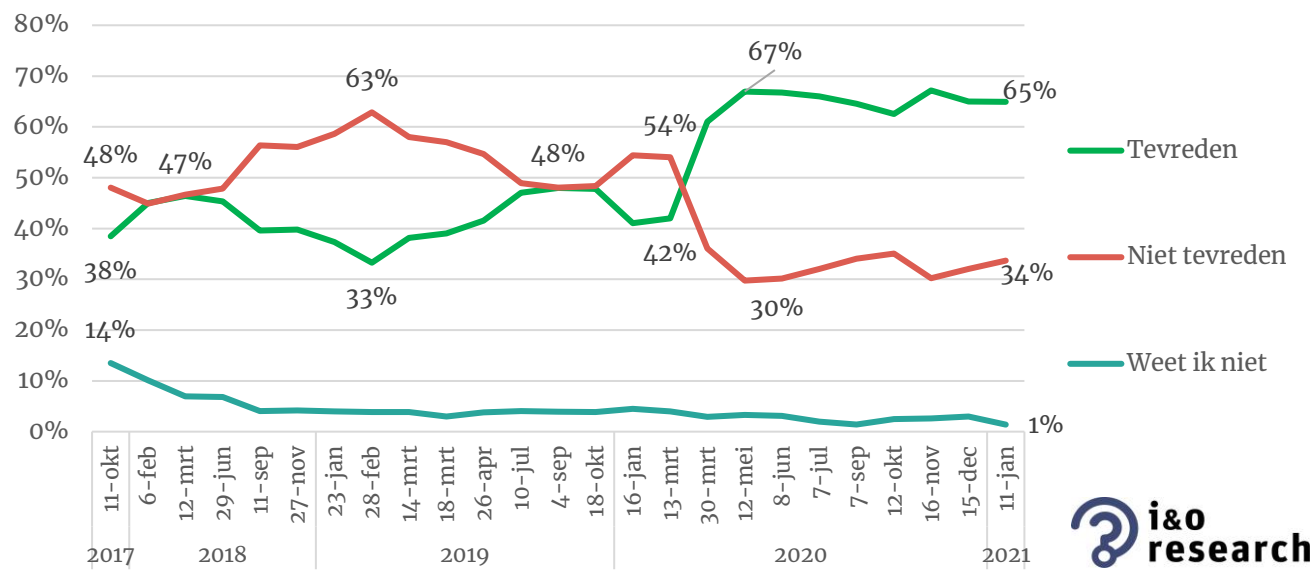

Tevredenheid met kabinet Rutte III stabiel hoog

Twee derde van de Nederlanders (65%) is momenteel tevreden met het kabinet Rutte-III, 34 procent is dat niet of in beperkte mate. Ten opzichte van een maand geleden blijft de tevredenheid over het kabinet gelijk.

Figuur 1 – Tevredenheid met kabinet

“Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het huidige kabinet-Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?” Basis: totale steekproef (N=2.336)

Bron: I&O Research, januari 2021

JA21-kiezer oordeelt milder over het huidige kabinet dan PVV- of FvD-kiezer

Gevraagd waarom mensen nu op JA21 zouden stemmen, zien we dat deze partij als alternatief voor zowel FvD als PVV worden genoemd. De PVV zou niet genoeg voor elkaar krijgen. Vorige maand zagen we dat de PVV winst boekte ten koste van FvD nadat de partijtop van FvD met elkaar in de clinch lag. Een deel van hen komt nu weer terecht bij JA21.

Het leeuwendeel van de JA21-kiezers heeft dus eerder PVV en/of FvD gestemd. Vooralsnog lijkt het erop dat met name de meer gematigde kiezers van deze partijen naar JA21 zijn vertrokken: ze lijken tevredener met het huidige kabinet (31%) dan de gemiddelde PVV- (24%) of FvD-kiezer (11%; zie figuur 3).

Kiezers willen consequenties na toeslagenaffaire, maar kabinet mag blijven zitten

Half december verscheen het eindrapport van de parlementaire commissie Kinderopvangtoeslag, die de problemen rond de fraudeaanpak bij de kinderopvangtoeslag – uitgevoerd door de Belastingdienst – onderzocht.

Ruim zeven op de tien Nederlanders (72%) vindt dat de conclusies van de commissie Kinderopvangtoeslag consequenties moeten krijgen, de rest vindt van niet of weet het niet.

Eén op drie kiezers (33%) vindt dat betrokken ambtenaren zouden moeten worden ontslagen en 30 procent wil dat bepaalde (oud-)bewindslieden aftreden. Het hele kabinet hoeft niet weg van de meeste kiezers: 8 procent vindt van wel. Een PvdD-kiezer op de vraag wat de consequenties moet zijn: *“Beleid dat dit heeft kunnen veroorzaken aanpakken. Mensen volgen regels en daardoor worden de fouten gemaakt. Aftreden is mogelijk nuttig, maar niet in een coronacrisis.”*

Hieruit blijkt dat vooral kiezers van PVV, GL, SP, PvdA, FvD en JA21 vinden dat er iets moet gebeuren.

Dat het hele kabinet opstapt wil 8 procent van alle kiezers, van de kiezers van de oppositiepartijen bijna het dubbele (maar dus ook slechts een minderheid).

Vooral Asscher en Wiebes genoemd als degenen die weg moeten

Lodewijk Asscher (26%) en Eric Wiebes (25%) worden het meest genoemd als (oud-)bewindslieden die zouden moeten opstappen.

Asscher moet weg van drie op tien PVV-, CDA-, SP en SGP-kiezers. Van de huidige PvdA-kiezers wil 18% dat. (De PvdA verliest twee zetels in de I&O-peiling van deze week, voornamelijk vanwege deze affaire en de rol van Asscher hierin). Relatief veel kiezers die in december nog PvdA wilde stemmen twijfelen nu.

Een geswitchte GroenLinks-kiezer: *“De situatie rondom Lodewijk Asscher maakt het nu net iets minder waarschijnlijk om PvdA te stemmen, maar dat kan zo weer veranderen.”*

Een kiezer die is overgestapt naar de SP: *“Renske Leijten en Peter Kwint staan voor zaken waar ik ook voor sta. De rol van Asscher vind ik nu een overweging om over te stappen.”*

Mark Rutte moet van een 16 procent de eer aan zichzelf houden, voor Wopke Hoekstra is dat respectievelijk 20 en 8 procent. Volgens 22 procent of meer van de PVV-, FvD, GL-, SP en PvdA-kiezers moet Rutte weg. Slechts 2% van de VVD-kiezers wil dat.

Afgetreden politici kunnen niet terugkomen als lijsttrekker

Degenen die vinden dat een politicus moet aftreden vinden in circa 80 procent van de gevallen dat hij bij de verkiezingen in maart *niet* terug kan komen als lijsttrekker voor zijn partij. Voor de drie betreffende politici geldt dat 76 procent (Hoekstra) tot 82 procent (Asscher) vindt dat dat niet kan.

Van degenen die nu op de PvdA zouden stemmen vindt 11 procent dat Asscher moet aftreden én niet terug kan komen als lijsttrekker.

Tweede Kamer moet met zichzelf in gesprek

Dat de Tweede Kamer ook iets aan zichzelf te wijten heeft, is ook duidelijk voor veel van degenen die het gevolgd hebben en vinden dat er nu iets moet gebeuren: ruim een kwart (27%) van alle kiezers vindt dat de volksvertegenwoordigers met elkaar in gesprek moeten om dit in de toekomst te voorkomen.

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 8 januari tot maandag 11 januari 2020.

Er werkten in totaal 2.336 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel hiervan is afkomstig uit het I&O Research Panel en 119 respondenten vulden de vragenlijst via het panel van PanelClix.

Niet alle vragen zijn gesteld aan alle deelnemers. Bij vragen waarbij dit het geval is wordt de steekproefbasis ook vermeld.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017.

1 Zetelpeiling

1.1 VVD grootste; PvdA min twee; JA21 nieuw op twee zetels

De VVD blijft met stip op één staan in de I&O Research zetelpeiling: net als in december komen ze op 43 zetels. De voorsprong op de virtuele nummer twee – de PVV – bedraagt maar liefst 23 zetels. Ten opzichte van vorige maand verliest de PVV twee zetels (van 22 naar 20).

Het CDA komt op 18 zetels in de peiling. Dat is er één minder dan vorige maand, toen het CDA op 19 zetels kwam. Dit valt echter nog binnen de betrouwbaarheidsmarge.

Daarachter komen GroenLinks (nu 13 zetels, in december 12), D66 (blijft op 13), PvdA (nu 11, was 13) en SP (nu 10, was 9). De ChristenUnie komt op 7 zetels uit, dat waren er in december 6.

De PvdA levert dus twee zetels in ten opzichte van een maand geleden. Deze komen ten goede aan de andere linkse partijen, met name GroenLinks en de SP. De toeslagenaffaire en de rol van Lodewijk Asscher daarin speelt een onmiskenbare rol (zie volgende pagina).

Forum voor Democratie en PvdD komen net als vorige maand op 4 zetels uit. DENK en 50Plus behouden hun ene virtuele zetel.

De nieuwe partij van oud-FvD'ers Eerdmans en Nanninga, JA21, komt in de I&O-peiling op 2 zetels. Hun kiezers stemden eerder voornamelijk PVV, 50Plus en in mindere mate FvD. Andere (nieuwe) partijen² komen niet boven de kiesdrempel uit in deze peiling.

Tabel 2 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen in zetels

“Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=2.150).

	UITSLAG	PEILING				VERSCHIL	
		TK 2017	13 mrt 2020	16 nov 2020	15 dec 2020	11 jan 2021	t.o.v. dec
VVD	33	27	44	43	43	0	+10
PVV	20	17	21	22	20	-2	0
CDA	19	14	13	19	18	-1	-1
D66	19	10	13	13	13	0	-6
GroenLinks	14	17	13	12	13	+1	-1
SP	14	9	10	9	10	+1	-4
PvdA	9	14	13	13	11	-2	+2
ChristenUnie	5	6	7	6	7	+1	+2
PvdD	5	6	4	4	4	0	-1
50Plus	4	10	1	1	1	0	-3
SGP	3	4	3	3	3	0	0
DENK	3	1	2	1	1	0	-2
FvD	2	15	6	4	4	0	+2
JA21	-	-	-	-	2	+2	+2
Totaal	150	150	150	150	150		

² We hanteren de vuistregel dat een nieuwe partij bij de open anders categorie dermate vaak genoemd wordt dat ze goed is voor een halve zetel (0,35%). Als dat zo is wordt de partij opgenomen als voorgedcodeerd antwoord. Dat is nog bij geen partij het geval. BIJ1 komt in de buurt.

Tabel 3 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen in zetels

“Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, op welke partij zou u dan stemmen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen (n=2.150).

UTTSLAG	P E I L I N G																+/- t.o.v. dec	+/ - t.o.v. TK17
	TK 2017	sept 19	okt 19	nov 19	jan 20	13 mrt 20	30 mrt 20	12 mei 20	9 jun 20	7 juli 20	9 aug 20	7 sept 20	12 okt 20	16 nov 20	15 dec 20	11 jan 21		
VVD	33	32	30	26	27	27	36	43	45	39	41	40	42	44	43	43	0	+10
PVV	20	13	15	18	16	17	15	13	15	16	14	19	19	21	22	20	-2	0
CDA	19	15	16	15	15	14	14	13	14	17	17	13	14	13	19	18	-1	-1
D66	19	11	11	11	11	10	9	8	11	14	12	13	14	13	13	13	0	-6
GroenLinks	14	17	16	18	18	17	16	16	15	16	15	15	14	13	12	13	+1	-1
SP	14	9	7	10	9	9	9	11	10	9	10	10	9	10	9	10	+1	-4
PvdA	9	16	16	15	13	14	14	15	13	12	13	13	13	13	13	11	-2	+2
CU	5	8	8	7	9	6	7	7	7	7	7	7	7	7	6	7	+1	+2
PvdD	5	6	6	5	5	6	6	5	4	4	4	4	5	4	4	4	0	-1
50Plus	4	7	7	6	8	10	7	1	1	0	1	2	1	1	1	1	0	-3
SGP	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3	0	0
DENK	3	1	2	1	1	1	1	1	0	0	0	1	2	2	1	1	0	-2
FvD	2	11	12	14	14	15	12	12	11	12	12	10	7	6	4	4	0	+2
JA21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	+2	+2
Totaal	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150	150		

Tabel 4 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen in percentages

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft eerste voorkeur (n=1.731, in percentages).

	PEILING (in %)																Marge (n=1.731)
	TK 2017	sept 19	nov 19	jan 20	13 mrt 20	30 mrt 20	12 mei 20	9 jun 20	7 juli 20	9 aug 20	7 sept 20	12 okt 20	16 nov 20	15 dec 20	11 jan 21		
VVD	21,3	20,6	17,0	17,6	18,0	23,2	28,4	28,1	24,9	26,5	26,0	26,9	28,2	27,4	27,5	(25,4; 29,6)	
PVV	13,1	8,7	11,9	10,7	11,0	9,9	8,4	9,9	10,4	9,4	12,5	12,5	13,5	14,2	12,8	(11,2; 14,4)	
CDA	12,4	9,9	9,9	9,7	9,6	9,0	8,5	8,9	11,1	11,3	8,7	8,8	8,7	12,5	11,8	(10,3; 13,3)	
D66	12,2	7,4	7,1	7,3	6,5	5,7	5,2	7,2	9,1	8,2	8,6	9,4	8,4	8,3	9,0	(7,7; 10,3)	
GL	9,1	10,9	12,1	11,8	11,1	10,7	10,5	10,0	10,3	9,6	10,1	9,0	8,2	8,1	8,9	(7,6; 10,2)	
SP	9,1	6,0	6,4	6,1	6,0	6,1	7,1	6,3	6,1	6,5	6,5	6,2	6,6	6,0	6,5	(5,3; 7,7)	
PvdA	5,7	10,2	9,9	8,8	9,5	9,5	9,7	8,7	8,0	8,6	8,4	8,7	8,7	8,9	7,1	(5,9; 8,3)	
CU	3,4	5,5	4,9	5,8	4,1	5,0	4,8	4,9	4,4	4,6	4,6	4,6	4,7	3,8	5,1	(4,1; 6,1)	
PvdD	3,2	4,3	3,4	3,3	4,0	4,2	3,5	3,1	3,1	2,8	3,2	3,2	3,1	3,1	3,2	(2,4; 4)	
50+	3,1	4,8	4,0	5,3	6,6	5,0	0,7	1,0	0,5	0,7	1,3	1,0	1,1	0,9	0,8	(0,4; 1,2)	
SGP	2,1	2,9	2,9	2,7	2,6	2,8	3,1	3,1	2,9	2,7	2,2	2,5	2,3	2,4	2,3	(1,6; 3)	
DENK	2,1	1,2	0,9	0,9	0,9	0,7	0,7	0,4	0,5	0,6	0,7	1,3	1,3	0,8	0,8	(0,4; 1,2)	
FvD	1,8	7,3	9,2	9,2	9,8	7,7	8,2	7,4	7,9	7,6	6,7	4,8	4,1	2,9	2,9	(2,1; 3,7)	
JA21															1,3	(0,8; 1,8)	
Anders ³	1,5	0,3	0,4	0,6	0,4	0,4	0,3	0,8	0,4	0,4	0,4	0,7	0,8	0,5	0,4	(0,4; 1,2)	
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		

³ Geen van de overige partijen komt boven de kiesdrempel uit

1.1.1 PvdA verliest vooral door toeslagenaffaire en de rol van Asscher

Kiezers die eerder op de PvdA zouden stemmen en dat nu niet meer zouden doen, geven hiervoor voornamelijk aan de omgang met de toeslagenaffaire te betreuren en de rol van Lodewijk Asscher daarin.

Een kwart van alle kiezers vindt dat Asscher zou moeten opstappen naar aanleiding van zijn rol in de affaire. Van de huidige PvdA-kiezers wil 18 procent dat. Van de SP-kiezers vindt 30 procent dat hij moet opstappen, van de D66-kiezers 25 procent en van de GroenLinks-kiezers 23 procent. (Zie ook hoofdstuk 3.)

Tabel 5 - Kunt u uitleggen waarom u van mening bent veranderd?

Partijvoorkeur december	Partijvoorkeur nu	
PvdA	GL	"De kritische vragen die Jesse Klaver stelde in het corona debat. De rol die Lodewijk Asscher speelde in de toeslagenaffaire."
PvdA	GL	"De situatie rondom Lodewijk Asscher maakt het nu net iets minder waarschijnlijk om PvdA te stemmen, maar dat kan zo weer veranderen."
PvdA	GL	"Ik had persoonlijk liever gezien dat Asscher was afgetreden. Door de kindertoeslagaffaire voel ik met er niet gemakkelijk bij als hij partijleider is."
PvdA	GL	"Voor mij is het ongeveer 50/50. Maar ik vind dat Asscher zou moeten opstappen vanwege de belastingdienst affaire."
PvdA	D66	"Het is nu nog onduidelijk wie lijsttrekker zal zijn bij de PvdA vanwege de in opspraak geraakte Asscher. Een vrouwelijke lijsttrekker, ik stem het liefst op een vrouw een Kaag spreekt mij aan."
PvdA	SP	"Deze partij komt op voor de minder bedeelden en doet hier goed werk. De PvdA is met Asscher een beetje beschadigd en als ik op deze partij zou stemmen ging ik voor nummer 2 of 3."
PvdA	SP	"Renske Leijten en Peter Kwint staan voor zaken waar ik ook voor sta. De rol van Asscher vind ik nu een overweging om over te stappen."
PvdA	GL	"Het zit allemaal zo dicht bij elkaar, dat het moeilijk is om hier in detail op te antwoorden. De situatie rondom Lodewijk Asscher maakt het nu net iets minder waarschijnlijk om PvdA te stemmen, maar dat kan zo weer veranderen."

1.1.2 JA21 als “realistisch alternatief” voor FvD en PVV

Gevraagd waarom mensen nu op JA21 zouden stemmen, zien we dat deze partij als alternatief voor zowel FvD als PVV wordt genoemd. De PVV zou niet genoeg voor elkaar krijgen. Vorige maand zagen we dat de PVV winst boekte ten koste van FvD nadat de partijtop van FvD met elkaar in de clinch lag en de FvD veel kiezers verloor. Een deel van hen komt nu terecht bij JA21. Het leeuwendeel van de JA21-kiezers heeft dus eerder PVV en/of FvD gestemd. Vooral nog lijkt het erop dat met name de meer gematigde kiezers van deze partijen naar JA21 zijn vertrokken: ze zijn tevredener met het huidige kabinet dan de gemiddelde PVV- of FvD-kiezer (zie figuur 3).

Tabel 6 - Kunt u uitleggen waarom u van mening bent veranderd?

Partijvoorkeur december	Partijvoorkeur nu	
VVD	JA21	“Immigratie beleid. “
PVV	JA21	“Rechts niet te en niet links. Pvv te veel roepen weinig handelen“
PVV	JA21	“PVV is teveel Trump. Ja is een goed alternatief misschien. “
PVV	JA21	“Joost Eerdmans is iemand van het eerste uur van Pim Fortuin“
PVV	JA21	“JA21 doet nu waarschijnlijk mee, eerder was dat nog niet zeker. Past beter bij mij dan PVV“
PVV	JA21	“Ik denk dat JA21 uiteindelijk meer gaat bereiken dan PVV.. PVV vind ik prima echter die zal nooit een meerderheid gaan krijgen en wordt ook tegengewerkt door de rest... “
Forum voor Democratie	JA21	“Ja21 staat voor mij wat ik oorspronkelijk FVD zag maar die zijn de realiteit kwijtgeraakt, ook hoe ze omgaan met de Covid-19 pandemie“
Forum voor Democratie	JA21	“Baudet heeft rare uitspraken gedaan. Hadden een ambitieuze club maar Baudet heeft het destructief geloopt. Vond hem altijd al een eng mannetje maar ik wilde op Hiddema stemmen maar die is nu gestopt. Wordt nu dus JA21“
CDA	JA21	“Duidelijke strategie“
50 Plus	JA21	“nieuwe partij met een duidelijke visie (tegenpolen van Baudet) “
50 Plus	JA21	“de voorzitter staat mij heel erg tegen vooral haar besluit over de pensioenen“
50 Plus	JA21	“de directheid van JA21 , “

1.2 Partij van tweede (of derde) voorkeur

Van de huidige VVD-kiezers zegt 35 procent dat deze keuze vast staat. Dat is een hoger aandeel dan in de andere partijen, met uitzondering van de SGP-kiezers (40% van hen weet dat al zeker). Voor 29 procent komt ook het CDA in aanmerking (was 31%). Verder overwegen VVD-kiezers in 18 procent van de gevallen nog D66, dit was de afgelopen twee maanden ook al zo. Een stabiele basis voor de VVD dus. Een klein deel van 8 procent overweegt de PVV. De overige partijen worden in kleinere mate overwogen door VVD-kiezers.

De electorale basis van de JA21 lijkt fragiel: voor een klein deel van hun achterban komt geen andere partij in aanmerking en de helft noemt de PVV als partij die in aanmerking komt voor hun stem. Voor kiezers van andere partijen komt JA21 ook niet vaak in aanmerking: van de PVV-kiezers noemt 11 procent JA21, onder de FvD-achterban neemt 9 procent JA21 in overweging.

Op links zien we dat kiezers van GroenLinks, SP, D66 en PvdA nog veel naar deze andere partijen kijken. De kiezerstrouw is hier – als vanouds – laag.

Tabel 7 - Andere partijen die worden overwogen

“Zijn er andere partijen die voor u in aanmerking komen om op te stemmen?” Basis: heeft eerste voorkeur (n=1.731).

	Totaal	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP	FvD	JA21 ⁴
Geen andere partij, keuze staat vast	25%	35%	28%	18%	19%	12%	26%	24%	22%	21%	40%	23%	5%
VVD	10%	-	7%	36%	28%	5%	4%	5%	11%	10%	4%	0%	12%
PVV	6%	8%	-	7%	0%	0%	3%	4%	3%	2%	5%	42%	50%
CDA	14%	29%	5%	-	15%	2%	10%	10%	36%	1%	7%	5%	13%
D66	12%	18%	0%	13%	-	32%	7%	22%	5%	9%	0%	0%	0%
GroenLinks	9%	3%	1%	2%	28%	-	13%	33%	11%	40%	0%	0%	0%
SP	6%	2%	8%	4%	4%	18%	-	15%	1%	14%	0%	5%	0%
PvdA	10%	2%	2%	6%	20%	43%	27%	-	10%	8%	0%	2%	0%
ChristenUnie	7%	3%	1%	24%	3%	7%	1%	8%	-	6%	30%	0%	2%
Partij voor de Dieren	6%	2%	6%	1%	4%	28%	10%	5%	2%	-	0%	1%	0%
SGP	2%	0%	2%	4%	0%	1%	0%	0%	13%	0%	-	7%	0%
Forum voor Democratie	4%	2%	20%	0%	0%	1%	0%	1%	0%	1%	13%	-	15%
JA21	3%	4%	11%	0%	0%	0%	1%	0%	1%	0%	4%	9%	-
50 Plus	3%	2%	6%	4%	1%	0%	7%	2%	1%	6%	0%	4%	13%
Anders	1%	0%	3%	0%	1%	2%	1%	1%	0%	6%	2%	5%	0%
Weet ik (nog) niet	12%	10%	16%	10%	14%	10%	18%	10%	13%	12%	7%	15%	13%

Bron: I&O Research, januari 2021

⁴ Cijfers zijn indicatief; N = 23

1.3 PvdA-kiezers wijken uit naar GL en SP of zweven

Van de ruim 2.000 respondenten hebben er 1.347 in de vorige meting ook meegedaan. Dit biedt een indicatie van het switchgedrag van kiezers. In tabel 8 zijn hun antwoorden tegen elkaar afgezet om te zien waar de verschuivingen zitten. Voor de kiezers van SGP en FvD zijn de cijfers indicatief vanwege de kleine aantallen kiezers (beide 35 waarnemingen). De uitkomsten voor 50Plus en DENK zijn niet weergegeven omdat daar minder dan 20 waarnemingen waren.

De meeste kiezers kiezen nu voor dezelfde partij als vorige maand. Van de deelnemers die in december VVD zouden stemmen doet 94 procent dat nu ook.

Dat geldt in mindere mate voor de kiezers van PvdA en FvD; minder dan drie kwart van de PvdA-kiezers in december zou nu weer PvdA kiezen (72%) en voor FvD-kiezers geldt dat voor maar twee derde.

De PvdA verliest met name stemmen aan GroenLinks en D66. Ook zegt 9 procent van de PvdA-kiezers uit december dat ze het nu nog niet weten.

De huidige achterban van JA21 bestaat voornamelijk uit voormalig PVV- en FvD-kiezers.

Tabel 8 – Switchgedrag sinds vorige peiling

Basis: kiezers met een eerste voorkeur (n = 2.150), die vorige keer ook hebben meegedaan (n = 1.347)

Stemintentie januari 2021	Stemintentie december 2020											
	Totaal	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP*	FvD*
VVD	22%	94%	2%	3%	1%	1%	1%	1%				
PVV	10%	1%	85%							4%		14%
CDA	9%	1%	1%	88%	2%			2%	6%			
D66	7%	1%	1%		87%	2%		2%				
GL	7%				5%	89%	1%	7%	1%	2%		
SP	5%					2%	92%	5%		2%		1%
PvdA	6%			1%	2%	1%	3%	72%				
CU	4%	0%	1%	1%				1%	88%			
PvdD	3%						1%		2%	84%		
SGP	2%										91%	
FvD	2%		1%							2%	3%	66%
JA21	1%	0%	3%	1%								11%
weet ik (nog) niet	18%	3%	5%	5%	3%	3%	2%	9%	3%	7%	3%	1%
Overig / wil ik niet zeggen	1%	0%	2%	2%	0%	2%	0%	1%	0%	0%	4%	7%
	N = 2.150	365	132	147	115	137	82	139	93	51	35	35

* Cijfers indicatief; n < 50

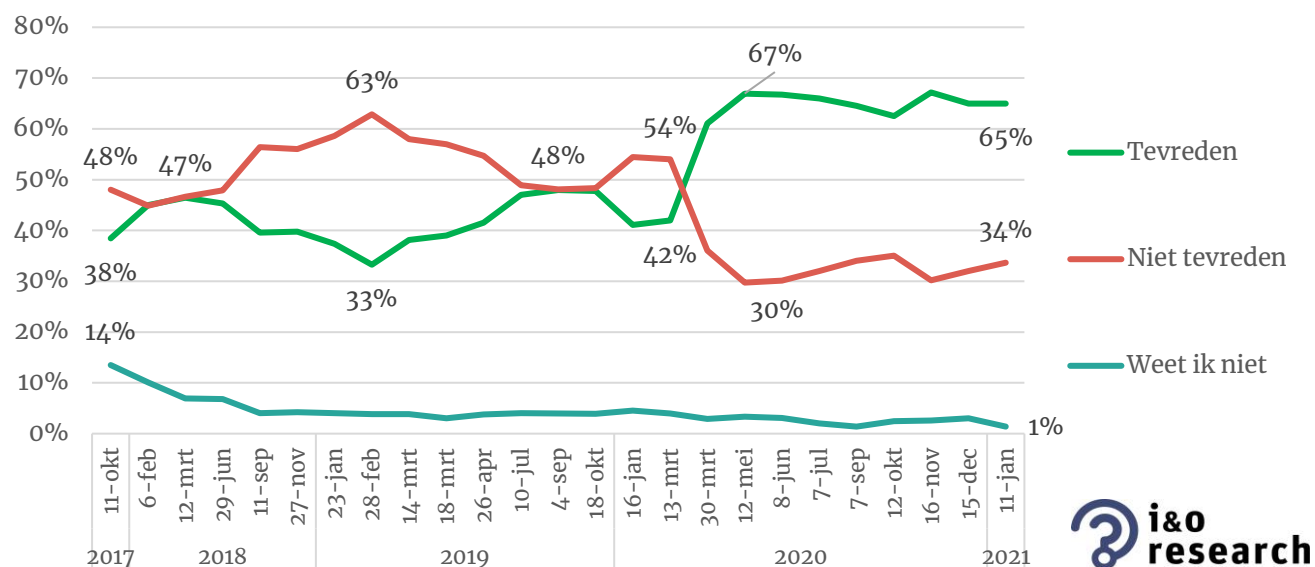
2 Tevredenheid kabinet-Rutte III

2.1 Tevredenheid met kabinet Rutte III stabiel hoog

Twee derde van de Nederlanders (65%) is momenteel tevreden met het kabinet Rutte-III, net als vorige maand. Nu is 34 procent dat niet of in beperkte mate, dat was een maand geleden nog 32 procent.

Figuur 2– Tevredenheid met kabinet

“Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het huidige kabinet -Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?” Basis: totale steekproef (N=2.336)

Bron: I&O Research, januari 2021

JA21-kiezers tevredener over kabinet dan FvD-kiezers

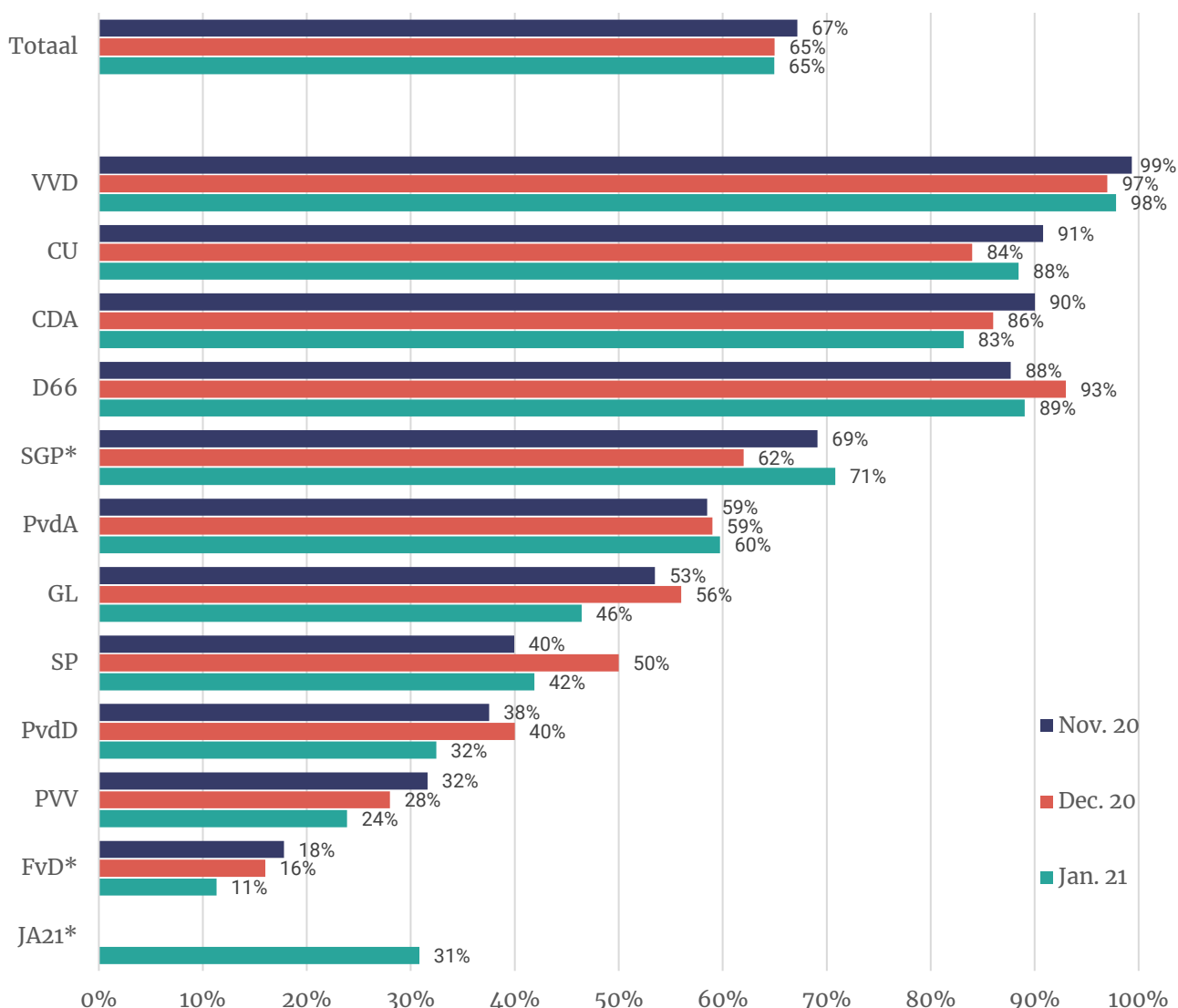
Kiezers van coalitiepartijen zijn tevredener met het kabinet dan kiezers van oppositiepartijen, dat beeld is onveranderd.

Kiezers van FvD zijn het minst tevreden over het kabinet (11%). Dat is nog minder dan een maand geleden (december, 16%). Ook het percentage PVV-kiezers dat tevreden is met het kabinet neemt af: in november was nog een derde van hen tevreden met het kabinet, nu is dat nog maar 14 procent.

Een derde van de JA21-kiezers is tevreden met het kabinet Rutte-III (31%; cijfer indicatief).

Figuur 3 – Tevredenheid met kabinet naar stemvoorkeur in november '20, december '20, en januari '21

Tevredenheid met kabinet Rutte III in percentage 'tevreden' naar politieke partijvoorkeur (November '20, n=2.290, December '20, n=1.257; Januari '21); Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen met het huidige kabinet -Rutte III, van VVD, CDA, D66 en ChristenUnie?)

Bron: I&O Research, januari 2021

3 Toeslagenaffaire

3.1 Ruim 70 procent kiezers wil consequenties na eindrapport

Half december verscheen het eindrapport van de parlementaire commissie Kinderopvangtoeslag, die de problemen rond de fraudeaanpak bij de kinderopvangtoeslag – uitgevoerd door de Belastingdienst – onderzocht.

Bijna alle Nederlanders (96%) kregen hier iets van mee. Ruim de helft (52%) zegt ook inhoudelijk op de hoogte te zijn, 44 procent heeft er iets over gehoord of gelezen, maar is niet inhoudelijk op de hoogte.

Driekwart van hen (72% van alle Nederlanders) vindt dat de conclusies van de commissie Kinderopvangtoeslag consequenties moeten krijgen, de rest vindt van niet of weet het niet.

3.2 Consequenties: ontslag voor bewindslieden en ambtenaren

Wat zouden dan de consequenties moeten zijn?

Degenen die vinden dat het eindrapport consequenties zou moeten hebben, vinden met name dat betrokken ambtenaren zouden moeten worden ontslagen (44%) en of dat bewindslieden (40%) en bepaalde Kamerleden moeten aftreden (25%). Het komt erop neer dat bijna de helft (48%) van degenen die vinden dat het consequenties moet hebben en 41 procent van alle kiezers vindt dat er ontslagen moeten vallen.

Maar het hele kabinet hoeft niet weg van een ruime meerderheid (10%, 8% van alle kiezers vindt van wel). Een PvdD-kiezer op de vraag “Wat de consequenties zouden moeten zijn:

“Beleid dat dit heeft kunnen veroorzaken aanpakken. Mensen volgen regels en daardoor worden de fouten gemaakt. Aftreden is mogelijk nuttig, maar niet in een coronacrisis.”

Dat de Tweede Kamer ook iets aan zichzelf te wijten heeft, is ook duidelijk voor veel van degenen die het gevolgd hebben en vinden dat er nu iets moet gebeuren: ruim een derde van hen (37%) vindt dat de volksvertegenwoordigers met elkaar in gesprek moeten om dit in de toekomst te voorkomen.

Tabel 9– Wat zouden de consequenties moeten zijn? Meerdere antwoorden mogelijk

	Basis: degenen die vinden dat het consequenties moet hebben (n=1.700)	Basis: alle kiezers (n=2.336)
Wat zouden de consequenties moeten zijn?		
Betrokken ambtenaren moeten worden ontslagen	44%	32%
Bepaalde (oud-)bewindspersonen moeten aftreden	40%	29%
Tweede Kamer moet met zichzelf (en elkaar) in gesprek om dit te voorkomen	37%	27%
Bepaalde Tweede Kamerleden moeten aftreden	25%	18%
Het hele kabinet moet aftreden	10%	8%
Hele Tweede Kamer moet opstappen	3%	2%
Iets anders	11%	8%
Weet ik niet	3%	2%

Ruim een op tien noemt ook 'iets anders'. Deze mensen gaan vaak dieper op de materie in, ze vinden vooral dat de gedupeerden hun geld terug moeten krijgen of: "De cultuur bij de overheid, de Belastingdienst en een aantal andere instanties moet veranderen".

Iemand anders (een GL-kiezer):

"De politiek moet weer menselijker worden. Het is niet alleen de kindertoeslag maar veel breder. De mensen die het hebben veroorzaakt dragen vaak niet bij aan de oplossing. De fanatiekste ambtenaren zouden eigenlijk vervolgd moeten worden, maar dat zal helaas moeilijk worden."

Over de ambtenaren die zouden moeten worden ontslagen zegt een CU-stemmer:

"Ambtenaren moeten voor zichzelf leren denken en verantwoordelijkheid nemen en niet alleen orders opvolgen. Als het bedrijfsleven net zo zou handelen als de ambtenaren, zou er geen bedrijfsleven meer over zijn."

3.3 Vooral van Asscher en Wiebes wordt verwacht dat ze aftreden

Degenen die vinden dat er politici moeten aftreden is gevraagd: wie dan?

Lodewijk Asscher (64%) en Eric Wiebes (60%) worden hier het meest genoemd. Gezien over alle kiezers worden zowel Asscher (26%) als Wiebes (25%) door een kwart genoemd.

Mark Rutte moet van een 38 procent de eer aan zichzelf houden (16%) van alle kiezers. Voor Wopke Hoekstra is dat respectievelijk 20 en 8 procent.

Tabel 10 – Wie moeten er aftreden?

	Basis: degenen die vinden dat politici moeten aftreden (n=953)	Basis: alle kiezers (n=2.336)
Lodewijk Asscher	64%	26%
Eric Wiebes	60%	25%
Mark Rutte	38%	16%
Wopke Hoekstra	20%	8%
Iemand anders	3%	1%
Weet ik niet	16%	7%

3.4 Achterban coalitiepartijen vindt aftreden kabinet niet nodig

In onderstaande tabel zijn de percentages weergegeven voor alle kiezers.

Hieruit blijkt dat vooral kiezers van PVV, GL, SP, PvdA, FvD en JA21 vinden dat er iets moet gebeuren.

Kiezers van SP en PVV vinden in sterke mate dat ambtenaren en bewindslieden opstappen. Dat het hele kabinet opstapt wil 8 procent van alle kiezers, van de kiezers van de oppositiepartijen bijna het dubbele (maar dus slechts een minderheid).

Wie zouden er in ieder geval moeten aftreden?

Asscher volgens drie op tien PVV-, CDA-, SP en SGP-kiezers. Van de PvdA-kiezers wil 18% dat.

Wiebes volgens 30% of meer van de CDA-, SP en PvdA-kiezers.

Rutte volgens 22% of meer van de PVV-, FvD, GL-, SP en PvdA-kiezers. En slechts 2% van de VVD-kiezers.

Tabel 11 – Overzichtstabel o.b.v. alle kiezers

Basis: alle kiezers	To- taal	VVD	PVV	CDA	D66	GL	SP	PvdA	CU	PvdD	SGP	FvD	JA21 ⁵
Moeten conclusies commissie Kinderopvangtoeslag consequenties krijgen?													
Ja	75%	61%	85%	67%	79%	86%	87%	82%	73%	78%	58%	87%	87%
Nee	10%	20%	8%	15%	9%	3%	4%	8%	8%	5%	16%	7%	13%
Weet ik niet	15%	18%	8%	18%	13%	10%	9%	10%	19%	17%	26%	6%	
Total	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Welke consequenties?													
Betrokken ambtenaren moeten worden ontslagen	33%	24%	46%	26%	27%	32%	41%	23%	32%	31%	24%	49%	54%
Bepaalde (oud-) bewindspersonen moeten aftreden	30%	20%	36%	33%	28%	42%	41%	27%	32%	30%	21%	28%	49%
Hele kabinet moet aftreden	8%	1%	17%	3%	5%	13%	14%	14%	5%	10%	5%	37%	4%
Bepaalde Tweede Kamerleden moeten aftreden	2%	3%	3%	3%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	3%	2%	5%
Hele Tweede Kamer moet opstappen	2%	1%	7%	1%	1%	2%	4%	7%	0%	3%	0%	7%	2%
Tweede Kamer moet in gesprek om dit te voorkomen	28%	27%	12%	24%	42%	39%	28%	32%	35%	32%	24%	11%	18%
Wie zouden er in ieder geval moeten aftreden?													
Lodewijk Asscher	26%	24%	30%	31%	25%	23%	30%	18%	25%	22%	38%	28%	38%
Eric Wiebes	25%	20%	25%	29%	26%	26%	30%	30%	19%	25%	28%	17%	34%
Mark Rutte	16%	2%	25%	9%	12%	22%	27%	23%	10%	16%	25%	32%	9%
Wopke Hoekstra	8%	4%	11%	2%	7%	14%	15%	11%	3%	12%	6%	13%	7%
Iemand anders	1%	1%	1%	1%	0%	1%	2%	2%	2%	0%	3%	1%	1%
Weet ik niet	7%	19%	10%	7%	17%	20%	7%	10%	28%	30%	0%	11%	0%

⁵ N = 24, dus indicatief

3.5 Kunnen afgetreden politici lijsttrekker zijn?

Vervolgens vroegen we voor degenen waarvan men vond dat die moest aftreden, of deze politicus bij de verkiezingen in maart lijsttrekker kan zijn voor zijn partij. Voor de drie betreffende politici geldt dat 76 procent (Hoekstra) tot 82 procent (Asscher) vindt dat dat niet kan.

Geredeneerd over alle kiezers betekent dat dat 22 procent vindt dat Asscher zou moeten aftreden én dan ook niet kan terugkomen als lijsttrekker voor de PvdA.

Tabel 12

Vindt u dat bewindslieden of Tweede Kamerleden die dan zouden aftreden bij de verkiezingen in maart lijsttrekker kunnen zijn voor hun partij?

	Basis: degenen die vinden dat politici moeten aftreden (n=953)			Basis: alle kiezers (n=2.336)		
	Ja dat kan wat mij betreft	Nee dat kan niet	Weet ik niet	Ja dat kan wat mij betreft	Nee dat kan niet	Weet ik niet
Lodewijk Asscher	14%	82%	3%	4%	22%	1%
Mark Rutte	19%	78%	3%	3%	12%	0%
Wopke Hoekstra	20%	76%	5%	2%	6%	0%

3.6 Bijna 1 op 5 PvdA-stemmers vindt dat Asscher moet aftreden

Van degenen die nu op de PvdA zouden stemmen⁶ en vinden dat er iets moet gebeuren, vindt 29 procent dat Asscher zou moeten aftreden (18% van alle PvdA-stemmers in dit onderzoek).

Hiervan vindt 66 procent dat hij dan ook niet kan terugkomen als lijsttrekker. Dit is 11 procent van alle PvdA-stemmers in dit onderzoek.

Enkele respondenten die in december nog PvdA wilde stemmen, maar nu voor GroenLinks, D66 of de SP kiezen, in antwoord op de vraag waarom ze veranderd zijn van voorkeur:

GL:

“De kritische vragen die Jesse Klaver stelde in het corona debat. De rol die Lodewijk Asscher speelde in de toeslagenaffaire.”

“De situatie rondom Lodewijk Asscher maakt het nu net iets minder waarschijnlijk om PvdA te stemmen, maar dat kan zo weer veranderen.”

“Ik had persoonlijk liever gezien dat Asscher was afgetreden. Door de kindertoeslagaffaire voel ik met er niet gemakkelijk bij als hij partijleider is.”

“Voor mij is het ongeveer 50/50. Maar ik vind dat Asscher zou moeten opstappen vanwege de belastingdienst affaire.”

D66:

“Het is nu nog onduidelijk wie lijsttrekker zal zijn bij de PvdA vanwege de in opspraak geraakte Asscher. Een vrouwelijke lijsttrekker, ik stem het liefst op een vrouw een Kaag spreekt mij aan.”

SP:

“Deze partij komt op voor de minder bedeeden en doet hier goed werk. De PvdA is met Asscher een beetje beschadigd en als ik op deze partij zou stemmen ging ik voor nummer 2 of 3.”

“Renske Leijten en Peter Kwint staan voor zaken waar ik ook voor sta. De rol van Asscher vind ik nu een overweging om over te stappen.”

⁶ N = 114

4 Onderzoeksverantwoording

Verantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 8 januari tot maandag 11 januari 2020.

Er werkten in totaal 2.336 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

Het grootste deel hiervan is afkomstig uit het I&O Research Panel en 119 respondenten vulden de vragenlijst via het panel van PanelClix.

Niet alle vragen zijn gesteld aan alle deelnemers. Bij vragen waarbij dit het geval is wordt de steekproefbasis ook vermeld.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2017. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=2.336$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,0 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2019). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252- en ISO 27001-gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362-gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

